



JÁN CHALUPKA

Kocúrko
alebo

Len aby sme v hanbe nezostali

Kocúrkovo alebo Len aby sme v hanbe nezostali

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Ján Chalupka

Kocúrkovo alebo Len aby sme v hanbe nezostali – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.


ALBATROS MEDIA

**Kocúrkovo
alebo
Len aby sme v hanbe nezostali**

JÁN CHALUPKA

**Kocúrkovo
alebo
Len aby sme v hanbe nezostali**

Veselohra v troch dejstvách

Ljndeni

Quid rides? De te fabula narratur.

Predslov

Sotvaže sa *Kocúrkovo* za onoho času dostalo na svetlo, ihneď ho tu žartu milovníci, tam pomýlení posudzovači rozchytali tak, že sa všetkých päťsto výtláčkov v krátkom čase rozchytalo, a boli príklady, že kde kto mal spôsob a príležitosť, i za päť prstov ho kúpil.

Mnoho totižto hluku narobila táto komédia. Domnieval sa totižto ne jeden, ktorý satire nerozumel, že sa to všetko na túto alebo tamtú obec, alebo práve na isté osoby vzťahuje. Áno, niektorí tak bystro videli, že v osobe starého i mladého pána učiteľa za voňali satiru na stav učiteľský. A boli dva príklady, kde sa na kandidátov teológie oborili ako na domnelých autorov *Kocúrkova*, ktorí by o tom svedectvo vydali, keby im, už kňazom v malohontskom a békešskom senioráte, včasná smrť ústa nebola zatvorila.

Čo sa za onoho času *Abderitom*, práci to preslávenej, to sa i tejto chatrnejšie satire prihodilo.

Tí, ktorí sa obrazenými byť bludne domnievali, všemožne sa snažili o to, aby posmešníka vykutili. Dve ženské osoby medzi iným zaliezli (skákať už nevládali) ta, kde sa úfali, že im ho cenzor alebo tlačiar prezradí, ale tento im odpovedal, že sa on o to nikdy nestará, a tento, že on veru na autorovi žiadnej viny nenachádza, lebo v jeho komédii nič zlého nevidel, čo by Boha, kráľa, náboženstvo, dobré mravy, statočnosť a česť osoby urazilo. S týmto sa ony ale neuspokojili. Najali si advokáta z Vacova a doručili mu sto či dvesto zlatých, aby toho človeka vyšľakoval a na patričnom mieste udal. Všetko nadarmo. Pomaly ľudia rozumní i sami doterajší

odporcovia nahliadli, že veru nebolo prečo sa horšiť a horliť. Dnes, keď toľko žartovných, posmešných i osoby urážajúcich novín a obrazov vychádza, by sa pre takúto maličkosť sotvako urážal.

Ale toto bezzákladné podozrievanie, búrenie a zatracovanie malo ten výsledok, ktorý má prenasledovanie pre vieru a národnosť. *Kocúrkovo* by bolo v zabudnutie prišlo, ale takým proti nemu vystupovaním došlo toľkej slávy, že sa za onoho času len o Széchényim, Lafayettovi a o tejto hromovej knižke (menykoľkönyv) hovorilo, ako by ti to dosvedčiť mohli už dnes dospelí i vo vysokých úradoch postavení mužovia.

A čo je *Vicar of Wakefield* anglickým a *Télémaque* francúzskym učiteľom a učencom reči anglickej a francúzskej, to bolo v súvislosti s češtinou *Kocúrkovo*, z ktorého sa jej bol priučil zosnulý už a v celej krajine preslávený arciknieža, Maďar to dokonaly, ktorý z Miestodržiteľstva českého odvolaný vyznal, že i on rozumel Čechom, i oni že mu s nimi sa rozprávajúcim rozumeli. A táto okolnosť veľmi na váhu udrie.

Dalo by sa o tom ešte mnoho povedať, ale dosť budiž k ospravedlneniu, že Tesnošil Jánoš po štyridsaťročnom spánku zasa precitol. Habent sua fata libelli.¹

Ostatne za slušné uznávam pripomenúť slová, ktoré slávny Kopitár po prečítaní *Kocúrkova* Kollárovi písal:

*Kocúrkovistae dic: Euge! Macte! Ultro!
Gratulamur Slavis nasci Voltairios!²*

(autorov predslov k druhému vydaniu *Kocúrkova*)

1 Knihy majú svoje osudy. (lat.)

2 Kocúrkovanovi povedz: Dobre! Výborne! Len tak ďalej! Blahoželáme Slovanom, že sa im rodia Voltairovia! (lat.)

Postavy

PÁN Z CHUDOBÍČ – dozorca cirkvi

ATTILA – jeho synáček

PROCHÁZKA – bývalý rektor

ĽUDMILA – jeho dcéra

KOSTOLNÍK

TESNOŠIL JÁNOŠ – čižmár

MADLENA – jeho manželka

ANIČKA – ich dcéra

HONZÍK – ich syn, študent

SVOBODA – zvolený za rektora

VOJTEŠKA – Tesnošilova suseda

VOJTECH – jej syn, študent

ŠKRIVÁNOK – študent

RAJNOHA – zbojník

GARAZDA – zbojník

KRAHULEC – zbojník

Prvé dejstvo

Tesnošilova svetlica, v kúte čižmárske náradie.

Prvý výstup

Tesnošil, Madlena

TESNOŠIL (*oblieka sa a kefuje si nohavice*)

MADLENA (*drží v ruke jeho trojrohý klobúk*)

TESNOŠIL: Len sa ty na mňa spoľahni, szívem¹, a nič sa neboj. Ako tu vidíš Tesnošil Jánoša, tak bude môj sused rectorom v Kocúrkove. (*utiera si fúzy*) Lebo sa mi všetko tak vidí, lelkem, hogy reá pillantott egyet leányomra, a mint a Magyar mondja². Ale som to ešte nikomu nepovedal – nech to medzi nami zostane!

MADLENA: To ste veru mohli po celom Kocúrkove hlásať, Tesnošil uram³, a predsa by nikto nebol prezradil vaše tajomstvo. I ja teraz len toľko viem, koľko predtým. Vy vždy len tou svojou maďarčinou meliete – a ja tomu toľko rozumiem, ako sa rozumie hus do piva.

TESNOŠIL: Pravda, pravda, že ten nerozumie, kto nevykročil z Kocúrkova, ale rozumie bezzeg⁴, kto bol v Miškovci na

1 srdce moje (maď.)

2 duša moja, že ten zazerá za mojím jediným dievčaťom, ako Maďar vraví (maď.)

3 pán (maď.)

4 veru (maď.)